

Projekto „Skaitmeninių inovacijų taikymas žemės ūkio verslo vystymui, tvaresniam ir efektyvesniam ūkio valdymui“

Nr. 23PA-KK-24-1-07973-PR001

Rekomendacijos

Pastaraisiais metais žemės ūkio sektorius veikia itin dinamiškoje geopolitinėje ir ekonominėje aplinkoje, kuri tiesiogiai veikia gamybos sąnaudas, produkcijos kainas ir ūkių finansinį stabilumą. Globalūs geopolitiniai procesai, tiekimo grandinių sutrikimai, energetinių išteklių kainų svyravimai ir didėjantis neapibrėžtumas tarptautinėse rinkose lėmė situaciją, kai kainų nepastovumas žemės ūkyje yra pasiekęs išskirtinai aukštą lygį. Tokiomis sąlygomis tradiciniai ūkio valdymo sprendimai, paremti apytiksliais skaičiavimais ar istoriniais vidurkiais, tampa nepakankami užtikrinti ekonominį stabilumą ir ilgalaikį ūkių gyvybingumą, ypač smulkių ir vidutinių ūkių atveju.

Šiame kontekste parodomojo projekto metu, įdiegus skaitmeninius sprendimus 10-yje skirtingo dydžio ir veiklos tipo ūkių, gauti rezultatai empiriškai patvirtino, kad skaitmeninė transformacija sudaro realias prielaidas pereiti prie duomenimis grįsto, prognozuojamo ir ekonomiškai pagrįsto veiklos valdymo modelio. Integruota skaitmeninė ūkio valdymo sistema (FMIS – Farm Management Information System), jungianti GPS, telemetrinius ir kitus duomenų šaltinius, leido realiu laiku fiksuoti technikos darbo struktūrą, moto valandas, kuro suvartojimą, atliktų darbų apimtį ir faktines sąnaudas. Tai sudarė pagrindą ne tik tikslesnei apskaitai, bet ir objektyviam procesų efektyvumo vertinimui.

Projekto metu surinkti duomenys atskleidė reikšmingus skirtumus tarp ūkių pagal žemėvaldos kompaktiškumą, veiklos tipą ir technikos būklę. Buvo nustatyta, kad didelė technikos darbo laiko dalis (vidutiniškai daugiau nei pusė) tenka važiavimui kelyje ir neproduktyvioms prastovoms, o tai rodo reikšmingą optimizavimo potencialą. Šie rezultatai patvirtina, kad skaitmeniniai sprendimai leidžia ne tik registruoti veiklą, bet ir identifikuoti konkrečius efektyvumo rezervus.

Svarbu pabrėžti, kad sukaupti duomenys turi reikšmę ne vien jų fiksavimui, bet ir pažangiai sprendimų analitikai. Ilgainiui kaupiama istorinių duomenų bazė sudaro prielaidas prognozėms, leidžiančioms tiksliau planuoti darbų grafiką, biudžetus, technikos apkrovimą, kuro poreikį ir investicijų atsiperkamumą. Siekiant maksimalios tokios sistemos naudos, būtina užtikrinti duomenų standartizaciją ir skirtingų sistemų sąveikumą, kad informacija būtų palyginama tarp ūkių ir laiko perspektyvoje.

Kartu skaitmeninė transformacija atveria naujas galimybes bendradarbiavimo modeliams, ypač tarp smulkių ir vidutinių ūkių. Projekto rezultatai parodė, kad regioniniai ar lokaliniai kooperacijos modeliai tampa ekonomiškai tvarūs tuomet, kai jie remiasi objektyvia, duomenimis pagrįsta darbų ir sąnaudų apskaita. FMIS veikia kaip neutralus ir pasitikėjimą stiprinantis įrankis, leidžiantis skaidriai apskaičiuoti faktines darbo valandas, kuro sąnaudas ir technikos panaudojimą. Tai sudaro sąlygas pagrįstai paslaugų kainodarai, mažina subjektyvumą ir stiprina bendradarbiavimą vietos lygmeniu.

Ne mažiau reikšmingas aspektas – administracinių kaštų optimizavimas. Automatinis duomenų rinkimas, centralizuota apskaita ir ataskaitų generavimas sumažina rankinio duomenų tvarkymo poreikį, kuris smulkiuose ūkiuose dažnai tampa neproporcinga našta. Skaitmeninė ūkio valdymo sistema leidžia racionalizuoti administravimo procesus, sutrumpinti sprendimų priėmimo laiką ir daugiau išteklių nukreipti į strateginį planavimą bei investicinius sprendimus.

Apibendrinant galima teigti, kad projekto metu 10-yje ūkių įdiegti parodomieji bandymai patvirtino, jog duomenimis grįstas darbo laiko, kuro sąnaudų ir technikos panaudojimo vertinimas sudaro tvirtą pagrindą ūkių veiklos efektyvumui didinti. Skaitmeniniai sprendimai leidžia identifikuoti struktūrinius efektyvumo veiksnius (žemėvaldos kompaktiškumą, technikos būklę, veiklos specializaciją) ir priimti pagrįstus sprendimus dėl investicijų bei darbo organizavimo.

Todėl valstybės ir sektoriaus politikos lygmeniu tikslinga:

- nuosekliai integruoti skaitmenines agroinovacijas į investicijų ir paramos prioritetus;
- skatinti duomenų standartizaciją ir sistemų sąveikumą;
- remti ūkininkų kompetencijų stiprinimą duomenų analizės srityje;
- plėtoti skaitmeninių sprendimų taikymą kooperacijos modeliuose;
- užtikrinti ilgalaikį demonstracinių projektų tęstinumą, kad būtų vertinamas pilno ūkinio ciklo poveikis.

Tokiu būdu skaitmenizacija tampa ne pavieniu technologiniu sprendimu, o strateginiu instrumentu, didinančiu ūkių atsparumą, veiklos skaidrumą, efektyvumą ir ilgalaikį konkurencingumą.

Projektas įgyvendintas pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinę priemonę „Parodomieji projektai ir informavimo veikla“

**Bendrai finansuojama
Europos Sąjungos**